

Fig. 1. Magstrup. Ydre, set fra sydøst.

El. M. 1944

MAGSTRUP KIRKE

GRAM HERRED

Kirken var i middelalderen en af Slesvigbispens patronatskirker¹ og betalte 12 sk. lybsk i cathedratum²; ved reformationen blev den hertugelig og fulgte derefter samme linie som de øvrige nordslesvigske kirker (se f. eks. Aller p. 258). Om skolehold i sakristiet, se p. 584.

Kirken ligger på en lille højning midt i byen (sml. fig. 12) i sognets vestlige del. Kirkegården er planeret i 1840 (rgsk.) og udvidet 1879³. I forbindelse med planeringen omsattes kirkegårdsdige fra grunden. Det indvendig jorddækkede dige er af kløvet kamp og beplantet med en lav tjørnehæk. 1845 anskaffedes de nuværende stenstolper og støbejernsfløje til køreport og låge i nordøst samt lågerne i sydvest og syd (rgsk.). Pillerne ved kirkegårdsporten omtales 1813⁴.

†*Kirkeriste*. 1651 nævnes en kirkerist (rgsk.), 1803 reparationer af jernstængerne til ristene og otte stykker egetræ til risten⁴.

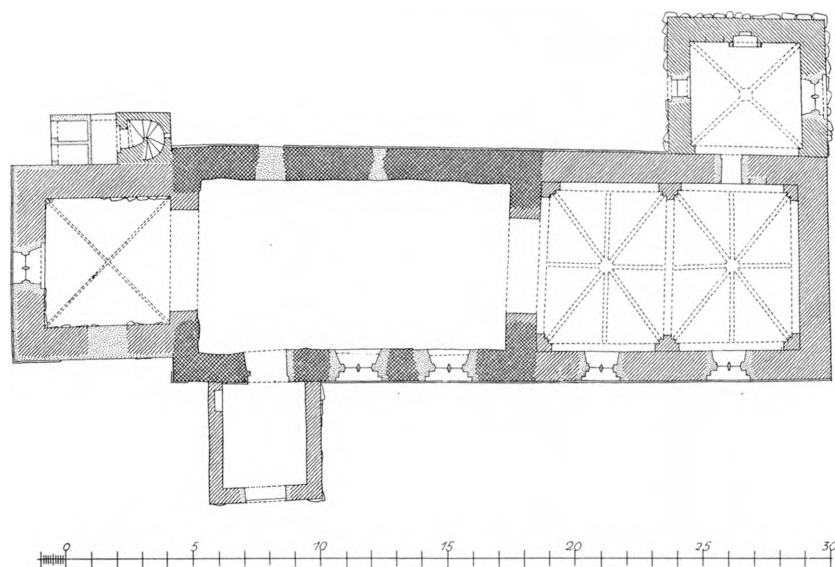

Fig. 2. Magstrup. Plan. 1 : 300. Målt af Erik Hansen. 1953.

Kirken består af romansk skib med fem gotiske tilbygninger, østforlængelse, sakristi på dettes nordside, våbenhus foran syddøren og tårn i vest med lidt yngre trappehus i nord. Orienteringen har kun ringe afvigelse.

Det romanske anlæg er opført af *granitkvadre* lagt i jævne skifter; nogle få kvadre på skibets nordside, særlig ved dør og vinduer, har false. Uomsat murværk med knivtynde fuger ses fra våbenhusets tagrum.

Det romanske skibs murhøjde er 4,05 m over hulkantsoklen. Eet oprindeligt vindue, måske nordsidens eneste, er bevaret; det har monolitoverligger og -sålbænk, sidekarme af lodret stillede kvadre. Det måler udvendig 1,24 m, indvendig ca. 1,60, og dets underkant sidder 2,36 m over soklen. Overligger og sålbænk fra et andet vindue er indmuret forneden i trappehusets nordside.

Af dørene er den retkantede nordre tilmuret og den rundbuede søndre delvis ødelagt ved udvidelse i 1886⁵, således at blot vestkarmen og en del af stikket, muret af krumhugne kvadre, er i behold. De resterende stiksten ligger foran våbenhusdøren, medens det glatte, 117 cm brede tympanon ligger i præstegårdshaven. Karmene er delvis sat af rejste kvadre, og syddøren har en ca. 25 cm dyb fals. Den indvendige overdækning i nord (og indtil 1886 også i syd) består af egeplanker. En af nordsidens kvadre har en oval (ca. 15 cm lang) fordybning.

I skibets østgavl, der er af rå kamp, ses taglinierne fra det romanske tag, hvis rygning har ligget ca. 60 cm under den nuværende. På gavlens østside, som har været pudset udvendig, spores det oprindelige kors taglinie. Den vestre taggavl (fig. 11) er ommuret foroven i gotisk tid; på dens vestside,

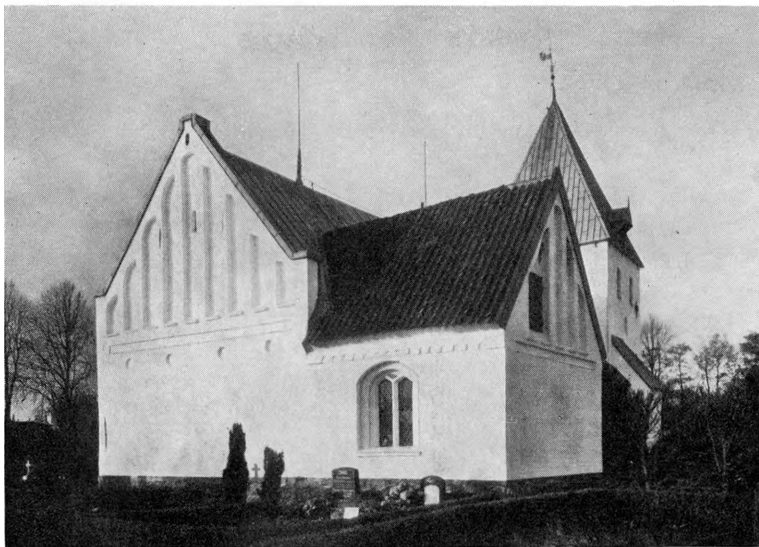

Fig. 3. Magstrup. Ydre, set fra nordøst.

El. M. 1944

nær søndre taglinie, er der indmuret et stykke af en romansk gravsten (sml. p. 591).

Ændringer og tilføjelser. Skibets tag blev som nævnt forhøjet, og det skete i gotisk tid, før tårnets og langhuskorets opførelse. Gavlspæret fra dette tag, med sømhuller efter den nedbukkede blykant, er bevaret på plads.

De fem sengotiske tilbygninger er opført af munkesten i munkeskifte⁶ med anvendelse af granitkvadre fra nedrevne romanske bygningsdele. I *østforlængelsen*, som har afløst det romanske kor, er gavlen bæltmuret med kvadre og tegl; østforlængelsen er jævnhøj med skibet og har hulkantsokkel som dette. Sydmuren har under murkronen to savskifter adskilt af et glat skifte, og nordmuren, der er afsluttet med et rulskifte, har en frise af små, aftrappede trekantblændinger. Fra loftet over sakristiets hvælvning ses, at forlængelsen har stået i blank mur med skråt indtrykkede, ridsede fuger og pudsede blændingsbunde. Gavlen har i fodlinien en to skifter høj båndblænding og derunder fire små cirkelblændinger. Gavltrekanter har syv halv sten dybe og to sten brede højblændinger adskilte af helstens stave. Blændingsafslutningerne og den nuværende glatte gavlkam stammer fra 1884, da tinderne (kamtakkerne) blev nedbrudt⁵.

I det indre har østvæggen en lille, fladbuet, nu tilmuret niche. Det langstrakte rum synes umiddelbart efter opførelsen at være blevet dækket med to fag otteribbede hvælv, som hviler på falsede piller, helstens skjoldbuer, runde jordbuer og halvtstens ribber, der samles om en stor, rund slutsten.

Sakristiet er sandsynligvis kun lidt yngre end østforlængelsen. 1711 benyt-

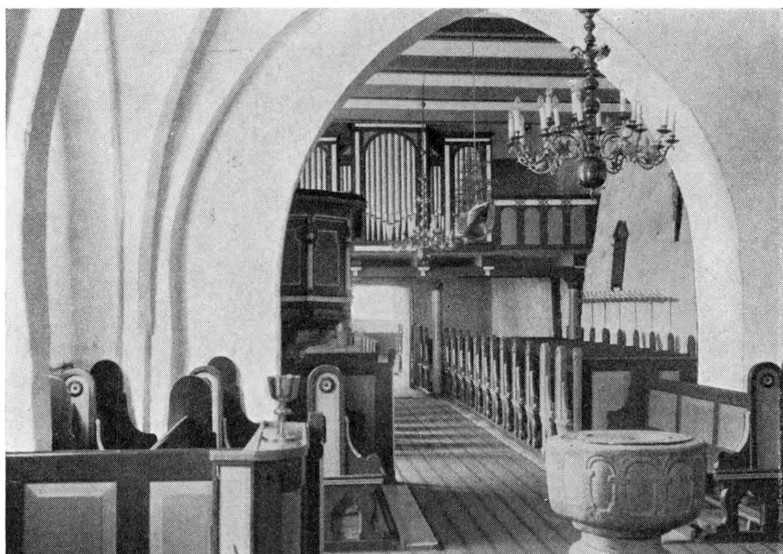

Fig. 4. Magstrup. Indre, set mod vest.

E. M. 1953

tedes det som skole (rtk.), og 1819 træffes det under navnet »das sogenannte Karrenhaus oder die Predigerkammer«.⁷ Bygningens flankemure har en konsolfrise af bindere, som støtter et løberskifte; mellem konsollerne er løberne afskåret på en karvesnitagtig måde, således at man får indtryk af en buefrise⁸. I højde med frisen har gavlen en to skifter høj båndblænding og derover fem delvis ødelagte højblændinger. Under det nuværende hvidtelag er der spor af rødkalkning.

Det indre, der står i forbindelse med det nuværende kor gennem en 1886 udvidet dør⁵, dækkes af en samtidig, stærkt puklet krydshvælving med helstens skjoldbue mod koret, halvtstens ribber og slutsten. I øst er der et stort vindue og i vest en smal dør, som begge er fladbuede og fra nyere tid. Midt i nordvæggen findes en oprindelig *kamin* med halv sten fremspringende kappe, der hviler på en træplanke, som bæres af udkragede konsoller af formsten. Foruden at tjene som almindeligt ildsted har kaminen været benyttet til omsmeltning af kirkens blytage⁹. Umiddelbart vest for kaminen er der en nu tilmuret, rådt brudt åbning, der sikkert har tjent som vindue i skolen.

Det lille *våbenhus* kaldtes i synsforretningen 1711 for »Dørrehuset« (rtk.), og samme kilde nævner, at der er en skorsten, sikkert en kamin, ved den østre ende, men denne er helt forsvundet. I gavlen er der en lille glug med spærstik midt over den 1886 ændrede dør og i det indre en fladbuet niche i vest.

Tårnets underetage åbner sig mod skibet med en høj, spidsbuet arkade; i syd har der været et spidsbuet, oprindeligt vindue, og i vest er der et nyere; rummet dækkes af en samtidig krydshvælving med kvartstens ribber. Mel-

Fig. 5. Magstrup. Indre, set mod øst.

E. M. 1953

lemstokværket, hvortil der nu er adgang fra en spindeltrappe (sml. ndf.), har til hver af de frie sider en høj, fladbuet åbning, hvoraf kun den nordre er utilmuret. Klokkestokværket har til alle sider to smalle ud- og indvendig falsede, nærmest rundbuede glamhuller. Tårnets syd- og vestside er helt skalmuret i 1730'rne (rgsk.) og forsynet med mange jernankre, hvoraf nogle i syd danner årstallet 1732, medens C VI's kronede spejlmonogram er anbragt i vest; gesimsen i syd og vest er samtidig med skalmuringen. Tårnet, der er blytækt, har fire kviste, een til hver side; den østre, hvori klokken hænger, er større end de andre. 1662 arbejder to »Spondecker« i 19 dage ved kirken (rgsk.), men derfor er det ikke givet, at spiret eller andre af kirkens tage har haft spåntag, thi andetstedsfra vides, at spåntækkerne også gav sig af med blytækning; spirets blytag nævnes 1711 (rtk.). 1811 beskadigedes kirketårnet ved en brand¹⁰, og den nuværende tagkonstruktion er antagelig blevet helt omsat og suppleret efter branden.

Trappehuset, der må have afløst en fritrappe på samme sted, har fladbuet, faldet underdør i vest. Trappen har firkantet, 13,5 cm tyk spindel, skakt fortrinsvis af løbere og loft af lige eller svagt buede binderstik. Den fører op til en nyere, kurvehanksbuet døråbning. Taget på trappehuset bestod 1711 af fjæle (rtk.), og der er næppe sket nogen ændring heri, før det 1885 blev tækket med bly³.

Tagværker. Det romanske skib fik som nævnt p. 583 et nyt tagværk i gotisk tid, før østforlængelsen og tårnet blev opført. Dette egetagværk med lodrette spærstivere og to hanebånd er velbevaret, når man ser bort fra bjælkerne, blandt hvilke to for øvrigt synes at være romanske. Spærfagene er nummereret fra vest mod øst (1—12, gavlspærene iberegnet), i nord med stik, i syd med økehugne stregnumre. Østforlængelsens egetagværk er samtidigt med murene (ligesom sakristiets) og af samme konstruktion som skibets, men det nederste hanebånd er fjernet; numrene går fra vest mod øst, de søndre er romertal.

Skibets nuværende gipsloft er fra 1861¹¹ og bæres af syv svære bjælker (to af eg, sml. ovenfor, fem af fyr), der ligger løst på murene uden forbindelse med spærfagene; den flere steder på tagværket malede indskrift: »Anno 1644« gælder sikkert de nævnte bjælker. 1711 var bjælkerne klædt med fyrrepanel (rtk.).

Kirken, der står hvidkalket med tjæret sokkel, er præget af en restaurering i 1880'erne (bygningsinspektør Fischer). Ud over de i det foregående nævnte ændringer omfattede restaureringen en ændring af kirkens vinduer fra trækarmer til de nuværende med stavværk af cementformsten og blyindfattede ruder. Gulvet af cementfliser afløste et murstensgulv, som 1847 kaldtes »uforskammet ujævn«¹¹. Sakristi og våbenhus er tækket med tegl, resten med bly, hvilket — bortset fra trappehuset — svarer til forholdene 1711 (rtk.). På korets sydside er der blytækkerårstal fra 1763 og på skibets nordside fra 1773 sammen med initialerne: LWP (Lange [Sørensen] Wedel, præst), MCS og PJS (kirkeværg); på spirets vestside er der blystøbernavne fra 1836 (rgsk.). 1955 forberedes en restaurering af bygning og inventar.

En *solskive* over våbenhusdøren blev anskaffet 1843 (rgsk.).

Spirets *vindfløj*, af sædvanlig type med dragehoved, har årstallet 1861 og F. VII's kronede navnetræk.

†*Kalkmalerier.* På skibets vægge undersøgte i 1904 en renæssancebemaling; den er sandsynligvis udført 1652, da der fortingedes med en maler om udsmykning af kirken (rgsk.), og overkalket 1783¹².

Ifølge Haupt⁵ fandtes der nederst tæppeagtige ornamenter, derover en indskriftsfrise og en række af navngivne, legemsstore apostle¹³, på nordvæggen tolv¹⁴, på sydvæggen to (sml. Vonsbæk p. 508). Malerierne havde lidt meget ved en afbankning i forbindelse med restaureringen i 1880'erne og måtte på ny overkalkes. En bemaling¹⁵ i koret fra 1909 er overhvidtet.

INVENTAR

Alterbordet er fra 1856, af fyrrebrædder, udført af snedkermester Bahnsen, Haderslev¹¹.

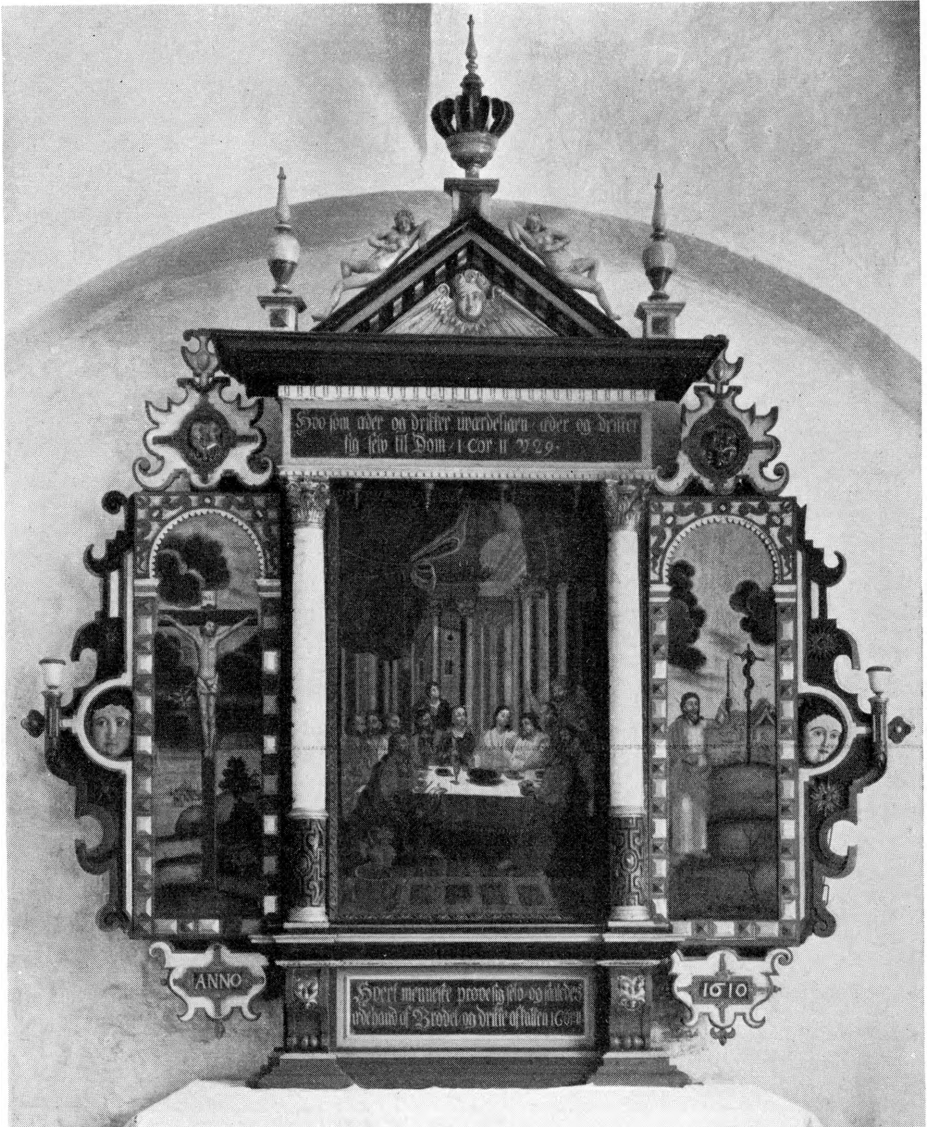

Fig. 6. Magstrup. Altertavle 1610 (p. 587).

E. M 1953

Alterklæde af rødt fløjls med guld kors og -galoner. Et $\dagger$ alterklæde, nævnt 1777, var af sort fløjls med »gyldne spidser og lidser« (inventarium)¹⁶.

Altertavle (fig. 6) med reliefskåret årstal 1610, med løse sdestykker. Den meget enkle tavle, der har svaret til Fjelstrups (p. 306), består af et højt, rektangulært storstykke med æggstavliste, flankeret af glatte pilastre med foranstående søjler, der har korintiske kapitæler og kassetteværksprydbælter. De høje, smalle sdestykker har bosserede arkader med tunger i den svagt

E. M. 1953

Fig. 7—8. Magstrup. Alterkalk, og sygekalk
1759—60 (p. 588 f.).

hesteskoformede bue og herover fladsnit. Storvingerne, med kasetteværk, har i midten et halvcirkulært felt med et bredt, reliefskåret ansigt samt yderst et vaseled; også sidestykkernes kartoucheformede top- og hængestykker har kasetteværk, de første med løvemaske, de sidste med »Anno — 1610«. Den lille postamentbjælke støttes af volutknægte med løvemaske. Trekantgavlen flankeres af spir, og topspiret bærer en stor krone. I gavlen er der et englehoved (sml. også Moltrup p. 544), og på de skrå sider ligger to nøgne kvindeskikkelser i meget primitiv udførelse; lignende figurer er bevaret på Fjelstrup

altertavle (jfr. også Jegerup p. 602), og de har sandsynligvis været fast tilbehør til de fleste af typen.

Tavlen står nu med en staffing, som muligvis stammer fra 1886³: vingerne blå og hvide med enkelte røde ornamenter, søjlerne hvidmarmorerede med forgyldning på kapitælerne, ligesom løvemaskerne og reliefindskriften er forgyldt. Arkadebosserne er skiftevis blå, grå og forgyldte. I frisefeltet er der gylden fraktur på sort bund: »Hvo som æder og drikker uværdeligen« etc. 1. Cor. 2, 29. I postamentfeltet: »Hvert menneske prøve sig selv« etc. 1. Cor. 11. Malerierne, olie på træ, i storfeltet nadveren, i sidefelterne Kristus på korset og Moses med staven foran kobberslangen, skyldes sikkert Joh. Stentzler, der har signeret et ganske tilsvarende nadverbillede i Hoptrup 1773 (p. 367) (jfr. også Åstrup p. 529). Alle malerierne, der er noget overarbejdede, er holdt i en gulbrun tone, sidestykkernes med dystre skyer i baggrunden; nadvermaleriets personer, der sidder under en grønblå baldakin, er overvejende iført rødlig dragter, enkelte med blå kapper. — 1828 blev tavlen vasket og overstrøget med fernis af Häger, Haderslev⁴.

†*Altertavle*. Et Mariabillede nævnes 1754 (præsteindberetn.).

Altersølv. *Kalken* (fig. 7), 19 cm høj, svarer ganske til Hjerndrup (p. 294), med flad knop af gotisk form og sekstunget renæssancefod med pånittede krucifiks. På foden graverede versaler: »Mavstrvp kierke kalck oc disck a° 1648«. Ingen stempler, men under bunden er skødesløst graveret P.H.H. Ifølge regnskabet reparerede guldsmed Rode, Haderslev, kalk og sygekalk 1829⁴. *Disk* med graveret, seksoddet stjerne i cirkel og med bunden formet som et firpas. 1661 hentedes kalk og disk i Ribe (rgsk., sml. †messehagel).

Oblatæsker. 1) 1879, af plet, fra Biterlichs etablissement, Berlin³. 2) 1951, af sølv, udført af P. Henningsen, Haderslev.

Alterkande af porcelæn, o. 1850, Bing og Grøndahl; sort med guldkors.

Sygekalk (fig. 8), 1759—60, antagelig den sølvkalk med futteral, som Magstrup og Jegerup havde indsamlet penge til 1760, og hvortil præsten, Joachim Cretschmer, gav restbeløbet (rgsk.).

Den 12,5 cm høje kalk har sekstunget fod af almindelig baroktype, med en lille, tunget krave under den midtdelte knop.

Bægeret fra 1829, udført af J. P. Rode, Haderslev⁴, er lidt udsvajet ved munden; på fodpladen hans mestermærke, et stort skønskrifts-R (Bøje p. 228) samt — fra den oprindelige guldsmed — Haderslev bymærke, broen, hvorunder 175? (formodentlig 1759, da betalingen figurerer i regnskaberne for 1760); desuden månedsmærke. *Disk* med graveret cirkelkors og to gange stemplet M S i liggende rektangel, måske for Mathias Silm, København (omtalt 1664—83) (Bøje p. 42). *Oblatæske* af plet, F. W. Jul. Assmann Lüdenscheid, Berlin.

Alterstager. 1) (Fig. 9). Barokke, 1600—25, 37 cm høje, med stor fod- og lyseskål, der har rundstav og hul-led over (under) et glat, konisk led. Oval, midtdelt knop mellem skiver.

2) 1913, af bronze, anskaffet hos G. E. Eggert, Mühlhausen i Thüringen; kopier efter de førstnævnte, lidt lysere.

3) (Fig. 10). Gravstager af træ, drejede, 36,5 cm høje, ligeledes kopier efter nr. 1, dog med mere rundet fodled; lyseskålen er indvendig facetskåret. Gulmalede med brune profilstave. I sakristiet.

En *†messehagel* omtales tidligst 1635. 1661 hentedes den i Haderslev (rgsk.), hvor den muligvis har været gemt under krigen. 1686 var hagelen af rødt fløj, hvorpå Kristus på korset mellem Maria og Johannes samt 16 A M B 86 var broderet (af den senere sognepræst Jacob Boyesens forlovede, Margrethe Boyesen)¹⁷. 1771 nævnes et guld- og sølvbroderet *†messeskrud*, som solgtes 1777 for 6 rdl.¹⁸.

†Brudesmykke omtales 1777; det anvendtes både ved forlovelser og bryllupper (inventarium)¹⁶.

Alterskranke o. 1875, med balustre som akantustræer af støbejern; brunmalede.

E. M. 1953

Fig. 9—10. Alterstage af malm og gravstage af træ (p. 589).

Døbefont (sml. fig. 4), romansk, af granit, uregelmæssig rundt tilhugget, 75—80 cm i tv., med arkader på kummen og på de to sider af den firkantede plint. Der er gjort mere ud af kummen, hvor arkaderne er varierende udformet, end af foden; dennes tredje side bærer en krydsende bølgeranke, mens den fjerde ingen udsmykning har. Der er intet egentligt skaft, men kummen hviler direkte på foden, der foroven er rund med et meget stejlt karnisprofil. Intet afløb. Fonten maledes 1828 af Häger, Haderslev⁴, men står nu rensat. Midt i korets vestlige fag.

Dåbsfad af messing, 1935. Ny *dåbs kande* af samme materiale.

Fontelåg 1872³, af glatte fyrrebrædder og med lille knop. På våbenhusloftet.

f *Vievandskar*. Præsteindberetningen 1754 nævner, at der inden for kirke-døren fandtes en kvadersten med hul i, »som man i de papistiske tider har brugt enten til vievand eller til at samle almisser i«.

Krucifiks, af blødt træ, skænket o. 1900. På skibets nordvæg.

Prædikestol (sml. fig. 5) 1856, svarende til Frørup (p. 357) og udført af snedkermester Bahnsen i Haderslev for 615 rdl. i en art renæssancestil; hjørnesøjlerne har fantasikapitæler og gotiserende snoskafter fra 1872, hvilket år trappen, med drejede balustre, fornyedes³. Kreneleret lydhimmel, ligeledes fra 1856. Blå- og hvidmalet.

Stoleværk og *degnestol* (sml. fig. 4—5) fra 1886, leveret af I. B. Hansen, Fladerslev³. Staderne har glatte fyldingsgavle, foroven afrundede, med støbejernsroset. De afløste et sæt fra 1818, leveret af A. C. Juhl, Haderslev (rgsk.). Mørk- og lysblå med sorte og forgyldte rosetter.

†*Dørfløj*, middelalderlig, ved lodrette og vandrette jernbånd med mange naglehoveder opdelt i 18 rektangulære felter, hvert med en firbladsroset; på midterste vandrette jernbånd fastgjort en dørning samt et fliget låseblik¹⁹.

Orgel og *pulpitur* (fig. 4) 1881, det første leveret af Marcussen og søn, med manual og pedal, ni stemmer, det sidste udført af I. B. Hansen, Haderslev³. Orglets tre tårne har smalfyldinger og arkader med piber; de oprindelige piber, 25 i alt med en vægt af ca. 45 kg, beslaglagdes 1917 til krigsbrug¹⁵. Pulpituret med arkader under frise hviler på træsøjler med støbejernskapitæler. Mørk-, lysblå og hvidmalet som stoleværket. — Allerede 1820 søgte kirken om at få et orgel¹⁰.

Pengeblok, anskaffet 1809 for 3 rdl. 8 sk. (rgsk.). Forneden ottekantet, foroven cylindrisk, med tre jernbånd, samt jernlåg fra 1833, som har to hængseljern med hængelåse fra 1838⁴. Blåmalet. I våbenhuset.

Klingpung 1805, svarende til Haderslev Vor Frue (p. 154); den ovale mes-singbøsse har tunget pengetragt, hængsellåg med lille lås samt på siderne gra-veret bladkrans med sløjfe; i forsidens krans er der indprikket kursiv: »Maug-strup Kirke 1805«. Den kostede »med tilbehør« 4 rdl. (rgsk.). Sølvklokke fra

Fig. 11. Magstrup. Romansk gravsten i skibets vestgavl (p.592).

E. M. 1953

en ældre †klingpung, muligvis den, der anskaffedes 1753 (rgsk.). Ude af brug. I sakristiet. Klingpungen omtales første gang i regnskaberne 1670 (rgsk.).

Salmenummertavler, o. 1850, med enkel profilramme, til indskydelige tal. Sortmalede. Kun een i anvendelse i tårnrummet, to på våbenhusloftet.

Præsterækketavler for præsterne ved Magstrup og Jegerup efter reformationen. 1) O. 1750, glat, foroven udsavet, med gennembrudt, tunget figur til hver side og i en enkel, brunmalet profilramme. Hvid skriveskrift på sort bund. På korets nordvæg, østligste fag.

2) O. 1879, i enkel profilramme, men kronet af et hængestykke fra et fepitaf (sml. nedenfor). Samme bemaling som nr. 1. På korets nordvæg, vestligste fag.

Kirkeskib (fig. 5), nyere, femmastet bark, ophængt i skibet, umiddelbart vest for korbuen.

†*Bibliotek*. En del af den mærkelige og lærde præst, Peder Wandals bibliotek kom efter hans død til kirken, hvor der endnu på Rhodes tid o. 1775 var levnet nogle få bøger²⁰.

Klokke, 1590, støbt af Michel Dibler. Om halsen versaler mellem profilringe: »1590 goet mi Michel Dibler de segen des heren macket rick ane moie« (»Herrens velsignelse gør rig uden møje«, jfr. Salomos ordsprog 10, 22). Frise med akantusslyng og putti; på hankene skæggemasker. Tvm. 97,5 cm. Kirken måtte låne penge, bl.a. 47 mark af Åstrup kirke for at kunne betale klokken. For den gamle, sprukne †klokke fik man 1584 104 mk. 6 sk. (rgsk.). Til klokken knyttes følgende sagn: en dansk konge hørte klokken, da han steg i land

i Årøsumd, og forlangte den udleveret for dens fine klangs skyld; men de Magstrupper ville ikke af med den og narrede kongen ved at bore et hul i den og smelte lidt bly i, så den mistede noget af sin klang²¹.

Klokkestolen er fra 1888³.

GRAVMINDER

†*Epitaf.* 1622. »Salig Jep Hansen udi Ringtved med sin kære hustru Karen Jeppes haver ladet dette epitafium opsætte i hans alders 65., hendes alders 54.«, sml. gravsten nr. *3. Over de derpå malede billeder var en indskrift fra 1. Cor. 15, som stod under selve gravskriften (præsteindb. 1754). Fra dette epitaf hidrører muligvis det *hængestykke*, der nu er anvendt som topstykke på den ene af de ovenfor omtalte præstetavler. Det er i renæssance, med bossebesat fladoval i kartoucheværk, foroven med sammenrullede blomster op-hængt i ringe. Nu brunmalet.

Gravsten. 1) (sml. fig. 11). Romansk, af granit, svagt trapezdannet, fragment, nu 67 cm lang og 40—36 bred. Langs kanterne løber en tovvstav, foroven intakt, men slidt. På oversiden til dels i bruddet ses et Georgs-flettekors i relief og nær den øverste kant et konturristet, bomærkeagtigt tegn. Stenen sidder udvendig i skibets vestlige kampestensgavl (dvs. nu i tårnets mellemstokværks østvæg), yderst i den skrå gavllinie mod syd og tildannet med smig efter gavlen; en del af de afslåede stumper, hvoriblandt eet med tovvstav, er brugt som pakning under stenen.

2) O. 1653. Ærlig og gudfrygtig hustru Anneken Mart... i Siimersted, som døde 16. april 1653, hendes ganske alder 72 år. Sidste linie ender med BL. Gravsten eller -flise, af grå kalksten, itubruddet og defekt, 88 × 58 cm, med fordybede versaler, der fylder hele stenens flade. På våbenhusloftet.

*3) 1671. »Jep Hansen, som boede oc døde i Ringtued s. Hans dag anno 1622 sin alder 65 aar, med ... hustru Karen Jepis«, død [1645] i sin alders 54. år. Deres søn Mathias [Hack], borgmester i Hobro, har ladet stenen bekoste 1671. Rød, kalksten, fragment, nu 70 cm høj og ca. 110 cm bred, med fordybede versaler og randlinie; i de to øvre hjørner englehoved. Stykket ligger nu ved Chr. Petersens gård i Ringtved, nær Magstrup kirke, matr. nr. 20. Det andet brudstykke ligger som trinsten til gården matr. nr. 23²².

Kirkegårdsmonument. *Støbejernskors*, o. 1840, over Caroline P. I. Francke, født 17. okt. 1811 i Schlesvig, død i Maugstrup 10. juli 1840. Versalindskrift på tysk. Korset, 122 × 66 cm, har profileret kant og trekløverformede afslutninger. Nord for skibet.

Mindesten 1922 for sognets faldne i første verdenskrig.

KILDER OG HENVISNINGER

L A. Åbenrå. Haderslev provstearkiv: kirkeregnskabsbøger for Magstrup 1564—1847 (*rgsk.*). — Sager ang. de enkelte sogne. Magstrup og Jegerup 1653—1918. — Haderslev provstis fælles kirkekasse: regnskaber med bilag. Magstrup 1803—47. — Magstrup præstearkiv: sager til aktfortegnelsen II, 9, 1882—1917, Kirkelige bygningssager. — Cc. inventarier m.v. 1771—96. — Visitatorialsager, slesvigske registratur nr. 124. Kirche zu Maugstrup 1811—51. — Carsten Petersens privatarkiv: af pakken: samlinger til Magstrup sogns historie, lægget: kirken i Magstrup. — Se i øvrigt arkivalier for Haderslev provsti i almindelighed p. 28. — Præsteindberetning til Thurah 1754. — Kirkeklokkecirculære af 1918 (NM). — Museumsindberetninger af S. A. Claudi-Hansen 1910, P. Kr. Andersen 1950 (inventar). — Undersøgelse og beskrivelse ved Elna Møller, Erik Moltke, Erik Hansen og Vibeke Michelsen 1953.

Haupt I, 368 f.

¹ Jensen. Statistik I, 228. ² Quellensammlung VI, 280. ³ Fælles kirkekasse: rgsk. med bilag 1870—1924. ⁴ Fælles kirkekasse: rgsk. med bilag 1803—47. ⁵ Provstearkiv: sager ang. de enkelte sogne etc. 1653—1918. ⁶ Stenstørrelserne i østforlængelsen: 29—30 × 14—15 × 8,5—9,5, fem skifter = 50 cm; i sakristiet: 28—29 × 13,5—14,5 × 8,5—9,5, ti skifter = 102,5—106,5 cm; i våbenhuset: 26,5—28 × 13,5—14,5 × 8,5—9,5, fem skifter = 50,5 cm (rygfuge); i tårnet: 29,5—30,5 × 13,5—14,5 × 8—9, fem skifter = 50 cm (fugen er indtrykket foroven). ⁷ Amtsvisitatorialsager: diverse udtagne sager etc. — Normalt benyttes »Karrenhaus« kun om et våbenhus. ⁸ Afbildning i Haupt V, 293, fig. 305. ⁹ Kaminen blev afdækket 1944, og der fandtes da mellem stenene i bunden ret store mængder af bly og blyaske. Indberetning og fotografier i NM. ¹⁰ Visitatorialsager, nr. 124 etc. 1811—51. ¹¹ Fælles kirkekasse: sager vedr. ombygning etc. 1800—96. ¹² Hans Hejselbjerg Poulsen: Oplysningstiden i Hertugdømmerne, i SJyAarb. 1935, p. 230. ¹³ Haupt: Jahresbericht 1904—05 b. 511, p. 9; brev fra sognepræst Clausen i Magstrup i Landeskonservators Archiv; jfr. Haupt I, 368. ¹⁴ Præsteindberetn. 1754. ¹⁵ Præstearkiv: sager til aktfortegnelsen II, 9 etc. 1822—1917. ¹⁶ Præstearkiv: Cc. inventarier 1771—96. ¹⁷ Th. O. Achelis: De rette Messeklæders Brug i Hertugdømmet Slesvig, i SJyAarb. 1927, p. 265, 272 f. ¹⁸ Carsten Petersens privatarkiv. ¹⁹ Opmåling af A. Winstrup 1857, i Tegninger af ældre nordisk Arkitektur, 2. rk. 1877, nr. 10. Originalen i Kunstakademiets billedsamling. ²⁰ Rhode p. 422 ff., jfr. Kai Uldall: Kirkens Profanbenyttelse i ældre Tid, i Fortid og Nutid, IX, 1931—32, p. 221. ²¹ E. Daliberg, i Den nordslesvigske Kirke I, 1945, p. 114. ²² Oplysningerne skyldes Peter Petersen, Ringtved.

Fig. 12. Magstrup 1798.